

Omvang vleesvarkensbedrijven in relatie tot arbeidsin komen

Paul Bens, DLV

De varkenshouderij wordt afgeschilderd als een grootschalige sector. Helaas is dat echter niet zo. Een groot deel van de varkens wordt nog gehouden op zeer kleine bedrijven. Kleine bedrijven geven helaas niet de laagste milieubelasting per dier en het arbeidsinkomen per big en per kg vlees is op de kleinere bedrijven duidelijk lager.

Huidige omvang

Een modern gezinsbedrijf kan, met eigen arbeid, gemakkelijk 210 zeugen of 2600 vleesvarkens verzorgen. Deze aantallen zijn ook minimaal nodig om in de toekomst, zonder neveninkomsten, een redelijk gezinsinkomen te behalen. Volgens de meitelling van 1995 houden bedrijven met vleesvarkens in Nederland gemiddeld 360 vleesvarkens op hun bedrijf. Slechts 1514 van de 19.627 bedrijven met vleesvarkens in Nederland hebben meer dan 1000 vleesvarkens (gemiddeld 1720 per bedrijf). Op deze bedrijven is 35% van het totaal aantal vleesvarkens aanwezig. Een zeer aanzienlijk deel van de vleesvarkens wordt dus als neventak gehouden,

Relatie schaalgrootte en saldo

Met name de voerkosten per kg groei en de opbrengstprijs per kg vlees werken sterk in het voordeel van de volwaardige bedrijven. Gemiddeld zijn de kosten voor de big en de toegere-

kende kosten op deze bedrijven iets hoger (zie tabel 1). De bedrijven met varkens als neventak behaalden in 1994 een saldo per gemiddeld aanwezig vleesvarken van f 95,-. Op het volwaardige bedrijf liep dit op tot een saldo van f 135,- per gemiddeld aanwezig vleesvarken per jaar.

Verskil in niet toegerekende kosten

In tabel 2 is de arbeidsopbrengst per kg vlees berekend. Op het saldo zijn de niet toegerekende kosten: afschrijving gebouwen, onderhoud gebouwen, mestkosten en rentelasten op dit saldo in mindering gebracht. Op de grotere bedrijven zijn de mestkosten hoger omdat er relatief meer mest van het eigen bedrijf moet worden afgevoerd en omdat de grotere bedrijven meer voorkomen in het concentratiegebied, waardoor de afzetkosten per m³ toenemen. De afschrijvingskosten worden lager op grotere bedrijven, omdat het investeringsbedrag per plaats sterk daalt (f 1.050,- bij 500 plaatsen,

Tabel 1: Technische en economische resultaten van vleesvarkensbedrijven in 1994 (bron Siva producten 1994).

Bedrijfsomvang (gem. aanw. varkens)	500	1500	2500
groei per dag (gr)	725	730	735
EW-conversie	3,00	2,95	2,95
gecorrigeerde biggenprijs	f 80,10	f 81,30	f 82,-
opbrengstprijs/kg geslacht gewicht	f 2,74	f 2,77	f 2,81
pakketprijs voer /100 kg (88% ds.)	f 42,90	f 41,70	f 40,90
voerkosten per kg groei	f 1,21	f 1,13	f 1,11
totaal diverse kosten	f 43,-	f 43,-	f 45,-
saldo per aanwezig vleesvarken	f 95,-	f 120,-	f 135,-

Tabel 2: Berekening van het arbeidsinkomen uit de tak vleesvarkens in 1994

Bedrijfsomvang (gem. aanw. varkens)	500	1500	2500'
kg vlees per gemiddeld aanwezig varken	265	266	268
saldo per kg vlees	f 0,36	f 0,45	f 0,50
mestkosten per kg vlees	f 0,05	f 0,07	f 0,10
onderhoud gebouwen per kg vlees	f 0,04	f 0,04	f 0,04
afschrijving gebouwen per kg vlees	f 0,23	f 0,19	f 0,17
rentelasten per kg vlees	f 0,08	f 0,11	f 0,13
arbeidsopbrengst per kg vlees	- f 0,04	f 0,04	f 0,06
arbeidsinkomen uit die tak	-/ f 5.300,-	f 16.000,-	f 40.200,-

f 875,- bij 1500 en f 800,- bij 2500 plaatsen). De rentelasten zijn hoger omdat op de grotere bedrijven het gemiddeld vreemd vermogen per plaats stijgt (respectievelijk f 300,- bij 500, f 400,- bij 1500 en f 500,- bij 2500 plaatsen).

Op basis van de gegevens uit tabel 2 mogen we niet stellen dat de bedrijven met varkens als neventak verlies draaien. Ten eerste was het saldo in 1994 gemiddeld laag (f 99,-) ten opzichte van het gemiddelde van de laatste zes jaar (f 129,-). Daarnaast geldt dat veel bedrijven de afschrijvingskosten niet tellen, maar deze gebruiken voor de vergoeding voor arbeid. Zij eten als het ware hun bedrijf op en op het moment dat er sprake is van renovatie of nieuwbouw besluiten zij vaak om te stoppen met de tak vleesvarkens.

Conclusie

Het arbeidsinkomen per kg vlees neemt toe bij een toename van de bedrijfsomvang. Het verschil in arbeidsinkomen wordt voor het grootste gedeelte veroorzaakt door de voerkosten per

kg groei. De grotere bedrijven profiteren optimaal van de voordelen die hiermee behaald kunnen worden. De huisvestingskosten per plaats nemen af bij een toenemende omvang. De schaafeffecten bij nieuwbouw, maar zeker ook de kosten voor ammoniakreductie en de welzijnseisen werken sterk in het voordeel van de volwaardige bedrijven. Het is dan ook niet vreemd dat veel ondernemers blijven zoeken naar mogelijkheden voor schaalvergroting. Ten eerste geeft dit een hoger arbeidsinkomen per eenheid. Zeker zo belangrijk is echter dat deze bedrijven daarmee ook in staat zijn om de kosten in ammoniakbeperking, de kosten voor mestafzet en de autonome daling van het arbeidsinkomen per eenheid op te vangen. Een economisch gezonde en een schone varkenshouderij gaan dan ook goed samen als er mogelijkheden zijn voor schaalvergroting. Uiteraard hoeft dit niet te leiden tot een grotere varkenshouderij (ontwikkeling van bedrijven is alleen mogelijk via opkoop van mestproductierechten), maar we moeten ook af van het beeld dat de sector al te grootschalig is en dat "grote bedrijven" ongewenst zijn. ■